

Л. С. Федоренкова

викладач кафедри адміністративного, конституційного і фінансового права
Азовського регіонального інституту Запорізького національного технічного
університету

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗАСУДЖЕНИХ ЖІНОК

У статті проаналізовані особливості ціннісних орієнтацій засуджених жінок. Показано, що жінки, засуджені за різні види злочинів, істотно розрізняються в своїх цінностях-цілях і в цінностях-засобах досягнення цих цілей. Тобто вони ставлять наперед цілі, які часто діаметрально протилежні і відповідно вибирають якісно інші засоби для їх досягнення. Що це раз підкреслює наявність істотних відмінностей в ціннісно-смысловій сфері різних категорій злочинниць.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, мотиваційна сфера, особистість.

Постановка проблеми. Згідно, сучасним уявленням ціннісними орієнтаціями є система оцінних відносин, яка безпосередньо пов'язана з інтересами, ідеалами, самовідношенням особистості і вищими змістоутворюючими мотивами, а саме, усвідомленими людиною сенсами її життя, які несуть в собі потенційну готовність стати спонукаючим мотивом. Але навіть не спонукаючи прямо до зовнішньої діяльності, вони служать впливовою детермінантою, що визначає функціонування особистості.

Система ціннісних орієнтацій і пов'язана з ними спрямованість особистості є центральною ланкою, що зрештою визначає законслухняність або протиправність поведінки людини [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці існує безліч визначень поняття «цінність», що мають як загальний, дуже широкий сенс, так і зводять це поняття до одного з явищ мотиваційного процесу.

У визначеннях поняттю «цінність» надається декілька значень, залежно від аспекту, що розглядається:

а) цінність — як суспільний ідеал, вироблений суспільною свідомістю, абстрактне уявлення. Це загальнолюдські і конкретно-історичні цінності;
б) цінності, що стають у вигляді творів матеріальної і духовної культури або людських вчинків;

в) соціальні цінності, які, заломлюючись через призму індивідуальної життєдіяльності, входять в психологічну структуру особистості у формі особистісних цінностей [2].

Численні дефініції базових цінностей укладаються в дві основні парадигми. Мова йде або про достатньо абстрактно виражені концепції того, що найбільш бажано, емоційно привабливо здатне описати ідеальний стан буття людей («свобода», «безпека», «достаток», «сенс життя»), або про також глибоко емоційні модуси поведінки або дій, яким віддається перевага («чесний», «логічний», «акуратний»). Перші визначення включають

термінальні цінності, другі — цінності інструментальні, до числа яких входять, наприклад, моральні цінності («відповідальний») і цінності компетенції («логічний», «розумний»). З функціонального погляду інструментальні цінності активізуються як критерії (або стандарти) при оцінці і виборі тільки модусу поведінки, дій, а термінальні — при оцінці і виборі як цілей діяльності, так і допустимих способів їх досягнення. Інструментальні і термінальні цінності — модель ціннісних орієнтацій М. Рокича. В основі цієї моделі лежить припущення, що цінності можуть трансформуватися під впливом виховання і культури. Виділяється два класи цінностей: цінні самі по собі (термінальні) і використовувані для досягнення звичайних цілей (інструментальні) [2].

Мета статті — проаналізувати особливості ціннісних орієнтацій жінок, засуджених за різні види злочинів.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні брали участь жінки у віці від 25 до 35 років, засуджені по статтях 307, 317 КК України в кількості — 132 осіб (1 група); по статтях 115, 121 КК України — 100 осіб (2 група); по статтях 185, 186, 190 КК України — 150 осіб (3 група).

Для дослідження ціннісно-мотиваційної сфери засуджених жінок ми використовували методику «Ціннісні орієнтації» М. Рокича. Отримані нами в ході дослідження результати наведені в таблицях 1, 2.

Таблиця 1

Результати ранжирування термінальних цінностей засудженими жінками (середній ранг) (у балах)

Список А	1 група	2 група	3 група	t (1-2)	t (1-3)	t (2-3)
Активне життя	6,3	9,4	4,4	2,1*	1,7	2,7**
Життєва мудрість	9,8	8,9	7,3	1,1	1,7	1,2
Здоров'я	3,2	3,3	3,8	0,2	0,5	0,4
Цікава робота	10,1	6,3	10,4	2,5*	0,3	2,5*
Краса природи і мистецтва	15,7	16,3	16,7	0,9	1,2	0,3
Любов	1,9	7,7	2,2	2,9**	0,2	2,7**
Матеріальний добробут	2,7	4,2	3,5	1,4	0,7	0,6
Наявність друзів	7,1	2,7	5,7	2,5*	1,6	2,0*
Суспільне визнання	9,5	11,8	7,8	1,4	1,2	2,0*
Пізнання	14,2	10,6	15,2	2,4*	0,9	2,7**
Продуктивне життя	11,3	15,2	14,5	2,4*	2,1*	1,1
Розвиток	12,8	14,6	13,1	1,4	0,2	1,2
Розваги	5,5	8,2	6,3	1,7	0,7	1,3
Свобода	4,4	3,6	3,1	0,8	1,2	0,4
Щасливе сімейне життя	3,8	2,1	2,9	1,3	0,9	0,7
Щастя інших	13,7	4,8	11,6	3,2**	1,1	2,9**
Творчість	16,5	13,4	12,5	2,1*	2,7**	0,8
Упевненість в собі	8,4	5,6	8,9	2,1*	0,3	2,4*

Примітка: * — $p \leq 0,05$; ** — $p \leq 0,01$.

Отримані нами результати показують, що ієрархічна структура термінальних цінностей, тобто цінностей-цілей, у засуджених жінок різних категорій розрізняється. Для жінок, засуджених за розповсюдження нар-

котиків, найбільш значущими цінностями-цілями є: любов (1,9 бала), матеріальний добробут (2,7 бала), здоров'я (3,2 бала), щасливе сімейне життя (3,8 бала), свобода (4,4 бала), розваги (5,5 бала). А найменш значущими — розвиток (12,8 бала), щастя інших (13,7 бала), пізнання (14,2 бала), краса природи і мистецтва (15,7 бала), творчість (16,5 бала).

Для жінок, засуджених за злочини проти життя і здоров'я особистості, пріоритетними цінностями-цілями є: щасливе сімейне життя (2,1 бала), наявність хороших і вірних друзів (2,7 бала), здоров'я (3,3 бала), свобода (3,6 бала), матеріальний добробут (4,2 бала), щастя інших (4,8 бала), впевненість в собі (5,6 бала). Найменш пріоритетними — суспільне визнання (11,8 бала), творчість (13,4 бала), розвиток (14,6 бала), продуктивне життя (15,2 бала), краса природи і мистецтва (16,3 бала).

Для жінок, засуджених за злочини проти власності, найбільш значущими цінностями-цілями є: любов (2,2 бала), щасливе сімейне життя (2,9 бала), свобода (3,1 бала), матеріальний добробут (3,5 бала), здоров'я (3,8 бала), активне діяльне життя (4,4 бала), наявність хороших і вірних друзів (5,7 бала). Найменш значущими — творчість (12,5 бала), розвиток (13,1 бала), продуктивне життя (14,5 бала), пізнання (15,2 бала), краса природи і мистецтва (16,7 бала).

Так само нами виявлені значущі відмінності по t-критерію Стьюдента між ранговими показниками вибору термінальних цінностей досліджуваними жінками. Активне діяльне життя має значущо вищий ранг у досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$ відповідно). Це означає, що для жінок, засуджених за злочини проти життя і здоров'я особистості, повне, емоційно насичене життя не є пріоритетною цінністю. Вони не прагнуть до будь-якої життєвої активності, ймовірно, їх зусилля більш виборчі і цілеспрямовані, ніж у досліджуваних інших груп. Можливо, це пов'язано із загальним пониженим фоном настрою, емоційною усунутістю, що є наслідком ситуації, яка склалася в їх житті.

Цікава робота є значущо пріоритетнішою цінністю для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$ відповідно). Ми вважаємо, що це пов'язано з особливостями особистого розвитку жінок, засуджених за насильницькі злочини. Мається на увазі, як правило, ситуативний характер даних злочинів. У досліджуваних даної групи, можливо, у меншій мірі сформована кримінальна спрямованість, ніж у досліджуваних двох інших груп, тому для них важливою є дана загальнолюдська цінність.

В той же час така цінність, як любов, є для досліджуваних 2-ї групи значущо менш важливою, ніж для досліджуваних 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Це так само, на наш погляд, пов'язано з особливостями особистості злочинниць даної групи. Оскільки велика їх частина засуджені за злочини, пов'язані з насильством по відношенню до свого чоловіка або партнера, цілком очевидне ставлення до даної цінності як непріоритетної і не дуже значущої.

Наявність хороших і вірних друзів є значно важливішою для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$ від-

повідно). Ми вважаємо, що це так само пов'язано з особливостями особистості засуджених жінок даної групи, оскільки наявність друзів належить до загальнолюдських цінностей-цілей, хоча і припускає декілька інфантильний розвиток особистості. Кримінальна спрямованість засуджених жінок двох інших груп не припускає наявність друзів, оскільки і в одному, і в іншому випадку специфіка складу злочину, ймовірно, сформувала недовіру до найближчого оточення і оцінку дружби як якихось конкурентних і навіть конфліктних відносин.

Прагнення до суспільного визнання є більш значущою метою для досліджуваних 3-ї групи в порівнянні з досліджуваними 2-ї групи ($p \leq 0,05$). Тобто жінки, засуджені за злочини проти власності, хотіли б і прагнуть завоювати пошану інших людей. Можливо, це пов'язано з низьким відчуттям провини за скоєні правопорушення і достатньо високим рівнем самооцінки і прийняття себе. Чого ніяк не можна сказати про жінок, засуджених за насильницькі злочини. В їх випадку все йде з «точністю до навпаки» — високе відчуття провини за скоєне і проблемне ставлення до себе, занижена самооцінка, «самобічкування».

Пізнання навколишнього світу більш значущо для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за злочини проти життя і здоров'я особистості, хотіли б мати можливість для розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуального розвитку більшою мірою, чим засуджені жінки інших категорій. Ми вважаємо, що це пов'язано знову-таки з особливостями особистісного розвитку і кримінальною спрямованістю досліджуваних даних груп. Оскільки, засуджені за насильство жінки, в переважній більшості випадків, скоїли злочин у стані афекту, сильного душевного хвилювання або емоційного і фізичного виснаження, нам здається неправомірним оцінювати їх особистісну спрямованість як кримінально сформовану. Тому і особливості їх життєвих цілей не носять виражену протиправну орієнтацію, на відміну від засуджених жінок інших досліджених категорій.

Продуктивне життя є більш значущою цінністю для досліджуваних 1-ї групи в порівнянні з досліджуваними 2-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$ відповідно). Тобто для жінок, засуджених за розповсюдження наркотиків, важливіше максимально повно використовувати свої можливості, сили і здібності, ніж для засуджених жінок двох інших категорій. Ми вважаємо, що це пов'язано з більш позитивним ставленням до власної особистості, прийняттям себе, прагненням максимально повно виразити власну особистість через повноцінне життя в соціумі.

Така цінність, як щастя інших людей, дуже значуща для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за насильницькі злочини, насправді вважають важливим добробут, розвиток і вдосконалення інших людей і навіть людства в цілому. Це ще раз підтверджує, що у них не сформована кримінальна спрямованість особистості. Вони орієнтовані на ідеї гуманізму і їх злочин, можливо, пов'язаний саме з такою загальнолюдською орієнтацією,

тобто своїм правопорушенням вони позбавили інших людей від небезпеки, агресії і тому подібне.

Творчість як цінність більш значуща для досліджуваних 2-ї і 3-ї груп в порівнянні з досліджуваними 1-ї групи ($p \leq 0,01$, $p \leq 0,05$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за злочини, пов'язані з розповсюдженням наркотиків, у меншій мірі цінують можливість творчої реалізації власної особистості в житті та діяльності.

Упевненість в собі важливіша для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$ відповідно). Жінки, засуджені за насильницькі злочини, прагнуть до отримання внутрішньої гармонії, свободи від внутрішніх суперечностей, сумнівів. Можливо, це пов'язано з самозвинуваченнями і відчуттям провини, від яких вони хотіли б позбавитися і знайти внутрішній спокій.

Таблиця 2

Результати ранжирування інструментальних цінностей засудженими жінками (середній ранг) (у балах)

Список Б	1 група	2 група	3 група	t (1-2)	t (1-3)	t (2-3)
Акуратність	6,9	2,5	12,5	2,3*	2,9**	3,6**
Вихованість	16,8	7,9	17,3	3,2**	1,2	3,5**
Високі запити	1,9	12,3	3,5	3,6**	1,3	3,3**
Життєрадісність	5,5	6,7	4,7	1,2	0,9	1,7
Старанність	15,4	11,2	10,3	2,0*	2,7**	1,1
Незалежність	2,6	5,8	5,1	2,1*	1,8	0,6
Непримиренність до недоліків	7,1	1,5	6,6	2,8**	0,5	2,8**
Освіченість	12,2	9,7	15,5	1,8	2,1*	2,7**
Відповідальність	8,8	3,3	11,4	2,7**	1,8	2,9**
Раціоналізм	4,1	8,4	7,2	2,3*	2,1*	1,1
Самоконтроль	9,2	4,7	1,5	2,5*	2,7**	2,3*
Сміливість в отстоюванні своєї думки	3,3	7,2	8,9	2,2*	2,7**	1,7
Тверда воля	10,5	10,0	9,3	0,6	1,1	0,8
Терпимість	14,9	13,1	2,5	1,6	3,3**	3,1**
Широта поглядів	13,7	15,1	11,7	1,7	1,9	2,4*
Чесність	17,2	4,4	13,2	3,6**	2,2*	2,9**
Ефективність у справах	11,4	14,8	9,6	2,1*	1,9	2,3*
Чуйність	16,1	12,7	13,5	2,1*	1,8	0,8

Примітка: * — $p \leq 0,05$; ** — $p \leq 0,01$.

Отримані нами результати показують, що ієрархічна структура інструментальних цінностей, тобто цінностей-засобів, у засуджених жінок різних категорій розрізняється. Для жінок, засуджених за розповсюдження наркотиків, найбільш значущими цінностями-засобами досягнення цілей є: високі запити (1,9 бала), незалежність (2,6 бала), сміливість в отстоюванні своєї думки (3,3 бала), раціоналізм (4,1 бала), життєрадісність (5,5 бала). Найменш значущими — освіченість (12,2 бала), широта поглядів (13,7 бала), терпимість (14,9 бала), старанність (15,4 бала), чуйність (16,1 бала), чесність (17,2 бала).

Для жінок, засуджених за злочини проти життя і здоров'я особистості, пріоритетними цінностями-засобами є: непримиренність до недоліків (1,5 бала), акуратність (2,5 бала), відповідальність (3,3 бала), чесність (4,4 бала), незалежність (5,8 бала). Найменш значущими — чуйність (12,7 бала), терпимість (13,1 бала), ефективність у справах (14,8 бала), широта поглядів (15,1 бала).

Для жінок, засуджених за злочини проти власності, найбільш значущими цінностями-засобами є: самоконтроль (1,5 бала), терпимість (2,5 бала), високі запити (3,5 бала), життєрадісність (4,7 бала), незалежність (5,1 бала). Найменш значущими — акуратність (12,5 бала), чесність (13,2 бала), чуйність (13,5 бала), освіченість (15,5 бала), вихованість (17,3 бала).

Так само нами виявлені значущі відмінності по t-критерію Стьюдента між ранговими показниками вибору інструментальних цінностей досліджуваними жінками. Акуратність більш значуща для досліджуваних 1-ї і 2-ї груп в порівнянні з досліджуваними 3-ї групи ($p \leq 0,01$ відповідно). Тобто для жінок, засуджених за злочини проти власності, акуратність у справах, думках, вчинках, як засіб досягнення цілей, використовується набагато рідше, ніж засудженими жінками інших категорій.

Вихованість більш значуща для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Вихованість — це здатність слідувати моральним правилам і поведінковим нормам, прийнятим в референтній групі. Зазвичай це хороші манери і пошана до потреб іншої людини. Жінки, засуджені за злочини проти життя і здоров'я особистості, цю цінність частіше використовують для досягнення цілей, чим засуджені жінки інших досліджених нами категорій.

Високі запити значущі для досліджуваних 1-ї і 3-ї груп більшою мірою, ніж для досліджуваних 2-ї групи ($p \leq 0,01$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за насильницькі злочини, в цілому мають нижчий рівень домагань, чим інші досліджені категорії злочинниць. Рівень домагань відображає уявлення людини про те, із завданнями якої складності вона здатна упоратися в своєму житті. Високий рівень домагань указує на те, що людина хоче багато чого досягти в житті, піднятися по соціальних або професійних сходах. Вона готова для цього ризикувати і братися за важкі завдання. Самооцінка ж залежить від адекватності домагань, від відповідності або не відповідності своєму рівню домагань.

Незалежність значно важливіша для досліджуваних 1-ї групи в порівнянні з досліджуваними 2-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$). Незалежність визначається як самостійне вироблення і відстоювання власної позиції. Можна сказати, що для жінок, засуджених за злочини, пов'язані з оборотом наркотичних речовин, для досягнення цілей більш важливо самостійно приймати рішення і втілювати їх на практиці. Вони менш схильні орієнтуватися на думки інших людей, поради, допомогу і тому подібне.

Непримиренність до своїх недоліків і недоліків інших людей так само більш значуща для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Тобто засуджені за насильницькі

злочини жінки є жорсткішими в оцінках себе і інших. Непримиренність до недоліків робить особистість нетерпимою до своїх і чужих слабостей, знижує толерантність і адекватність оцінки і самооцінки і, отже, знижує ефективність спілкування з іншими, перешкоджає пізнанню власної особистості, прийняттю себе, створенню адекватної «Я-концепції».

Освіченість найменш цінна для досліджуваних 3-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 2-ї груп ($p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за злочини проти власності, не вважають, що в житті багато можна досягти, будучи освіченою людиною. Розуміючи, що освіченість — це не сума знань, а результат процесу освіти і самоосвіти, певний рівень культурного розвитку, можна сказати, що для жінок даної категорії ця цінність не є засобом досягнення цілей.

Відповідальність є пріоритетною цінністю-засобом для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Відповідальність визначається як суб'єктивний обов'язок відповідати за вчинки і дії, а також їх наслідки. Для жінок, засуджених за насильницькі злочини, є очевидним, що вони отримують певний рівень негативних наслідків у разі порушення ними встановлених вимог. Можливо, значущість даної цінності підвищилася у зв'язку з відчуттям провини, що переживається за скоєний злочин.

Раціоналізм більш значущий для досліджуваних 1-ї групи в порівнянні з досліджуваними 2-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$ відповідно). Під раціоналізмом мається на увазі розумність людської діяльності, тобто здатність людини мислити і діяти на основі розумних норм і правил. Раціоналіст вважає, що людське пізнання ґрунтується на досвіді і розумі. Він прагне вирішувати проблеми, звертаючись до фактів і логіки, а не до пристрастей, емоцій, інстинкту і тому подібне. Тобто жінки, засуджені за злочини, пов'язані з оборотом наркотиків, менш емоційні при прийнятті рішень, більшою мірою здатні враховувати ситуацію, що об'єктивно склалася, факти в процесі постановки і досягнення цілей.

Самоконтроль більш значуща цінність для досліджуваних 3-ї і 2-ї груп в порівнянні з досліджуваними 1-ї групи ($p \leq 0,01$, $p \leq 0,05$ відповідно). Здібність особистості до самоконтролю є одним з показників розвиненості її волі, що забезпечує подолання труднощів досягти поставленої мети. Можна говорити, що жінки, засуджені за злочини, пов'язані з оборотом наркотичних речовин, у меншій мірі використовують свої емоційно-вольові ресурси для досягнення цілей в порівнянні з засудженими жінками інших досліджених нами категорій.

Сміливість в отстоюванні своєї думки більш значуща для досліджуваних 1-ї групи в порівнянні з досліджуваними 2-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$ відповідно). Тобто жінки, засуджені за злочини, пов'язані з наркотиками, більш самостійні в ухваленні і реалізації рішень, в поведінці, ніж жінки інших досліджених нами категорій.

Терпимість є значно пріоритетнішою цінністю для досліджуваних 3-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 2-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Терпимість — найважливіша складова соціальної зрілості особистості.

У структурі загального феномена терпимості можна виділити два види: сенсуальна терпимість і диспозиційна терпимість.

Сенсуальна терпимість пов'язана із стійкістю до дії соціального середовища, з ослабленням реагування на який-небудь несприятливий чинник за рахунок зниження чутливості до його дії. Тобто сенсуальна терпимість є терпимість-черствість.

В основі диспозиційної терпимості лежить принципово інший механізм. В даному випадку мова йде про схильність, готовність до певної «терпимої» реакції особистості на середовище. За диспозиційною терпимістю стоять певні настанови особистості, її система відносин до дійсності: до інших людей, до їх поведінки, до себе, до дії інших людей на себе, до життя взагалі. Диспозиційна терпимість є терпимість-позиція, терпимість-установка, терпимість-світовідчування.

На нашу думку у жінок, засуджених за злочини проти власності, виражена сенсуальна, а не диспозиційна терпимість, що відповідно відбивається в поведінці і затримує особовий розвиток.

Чесність є значно ціннішою для досліджуваних 2-ї групи в порівнянні з досліджуваними 1-ї і 3-ї груп ($p \leq 0,01$ відповідно). Чесність розуміється як правдивість і щирість, що відповідає природній нормі людського існування і без яких неможливі ефективні міжособові відносини. У суспільстві чесність особистості асоціюється з її порядністю. Ймовірно, у внутрішньому світовідчуванні жінки, засуджені за насильницькі злочини, більшою мірою цінують даний етичний аспект відносин, чим жінки інших досліджених нами категорій.

Висновки. Проведене нами дослідження ціннісних орієнтацій засуджених жінок дозволяє констатувати, що жінки, засуджені за різні види злочинів, істотно розрізняються в своїх ціннісних орієнтаціях. Причому і в цінностях-цілях і в цінностях-засобах досягнення цих цілей. Тобто вони ставлять наперед цілі, які часто діаметрально протилежні і, відповідно, вибирають якісно інші засоби для їх досягнення. Цей факт ще раз підкреслює наявність істотних відмінностей в ціннісно-смысловій сфері різних категорій злочинниць.

Перспективи подальших досліджень полягають в необхідності порівняльного дослідження ціннісних орієнтацій засуджених і правопослухняних жінок.

Література

1. Кудрявцев В. Н. Личность преступника / В. Н. Кудрявцев. — М. : Юридическая литература, 1995. — 270 с.
2. Серый А. В., Яницкий М. С. Ценностно-смысловая сфера личности : [учебное пособие] / А. В. Серый, М. С. Яницкий. — Кемерово : Кемеровский государственный университет, 1999. — 92 с.

Л. С. Федоренкова

Азовский региональный институт Запорожского национального технического университета

ОСОБЕННОСТИ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ ОСУЖДЕННЫХ ЖЕНЩИН

Резюме

В статье проанализированы особенности ценностных ориентаций осужденных женщин. Показано, что женщины, осужденные за разные виды преступлений, существенно различаются в своих ценностях-целях и в ценностях-средствах достижения этих целей. То есть они ставят вперед цели, которые зачастую диаметрально противоположны и, соответственно, выбирают качественно иные средства для их достижения. Что еще раз подчеркивает наличие существенных различий в ценностно-смысловой сфере разных категорий преступниц.

Ключевые слова: ценностные ориентации, мотивационная сфера, личность.

I. S. Fedorenkova

Azov region institute of Zaporozie national technical university

FEATURES OF VALUES OF CONVICTED OF WOMEN

Summary

The features of the valued orientations of convict women are analysed in the article. It is rotined that women, convict for the different types of crimes, substantially differentiate in the values-aims and in the values-facilities of achievement of these aims. That they put before aims, which frequently diametrically opposite and, accordingly, choose high-quality other facilities for their achievement. That once again underlines the presence of substantial distinctions in the valued-semantic sphere of different categories of criminals.

Key words: value orientations, motivational sphere, personality.